

Η στίξη των φευγαλέων

ΤΗΣ ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΜΠΟΓΙΑΝΟΥ

» «Υπάρχουν πολλές απαγορευμένες λέξεις για έναν συγγραφέα. Ειδικά οι φορτισμένες από την πραγματικότητα», λέει ο αφηγητής στο «Fragmenta 2», μια θαυμάσια ημερολογιακή καταγραφή στην έβδομη συλλογή διηγημάτων του Τάσου Γουδέλη «Απόσταση αναπνοής». Για τον συγγραφέα, αντιθέτως, δεν υπάρχουν απαγορευμένες λέξεις, υπάρχουν λέξεις που υπακούουν και υπηρετούν ένα εντελώς δικό του συγγραφικό σύμπαν, στο οποίο, με απόλυτη προσήλωση, βάζει εκείνος τους όρους, δημιουργώντας έτσι τη δική του πραγματικότητα, παίζοντας στα δάκτυλα, από βιβλίο σε βιβλίο, τα είδη και τις τεχνικές της αφήγησης και αφήνοντας πάντα ένα ισχυρό και ευδιάκριτο στίγμα.

Ο δικαστικός και λογοτέχνης Κώστας Σαΐτας, στο εναρκτήριο διήγημα της συλλογής «Εν αρχή ο τίτλος», μη προλαβαίνοντας να γράψει την αυτοβιογραφία που ήθελε, αφήνει πίσω του μια σειρά από επεξηγηματικούς υπότιτλους των κεφαλαίων, «σε γλώσσα υπηρεσιακή αλλά εξόχως ρεουσά», δείγμα, ερήμην βέβαια του δικαστικού - λογοτέχνη, ενός μεταμοντέρνου αφηγήματος. Η αποσπασματικότητα, το γρήγορο εναλλασσόμενο μοντάζ θα λέγαμε, είναι ένα από τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της γραφής του Γουδέλη. Σε αυτή ανιχνεύεται, ίσως περισσότερο από οπου-

δήποτε αλλού, η θητεία του συγγραφέα στον κινηματογράφο, καθώς και στη μηχανική χρήση του χρόνου, στα άλματα στον μύθο, στη σεναριακή καταγραφή, στις δυνατές εικόνες με τη σχεδόν εικαστική τελειότητα που κυριαρχούν, όπως και στις πολλές αναφορές του συγγραφέα σε πρόσωπα του κινηματογράφου που είναι φανερό - αγαπά πολύ. Από τις σελίδες του παρελαύνει μια περιλαμπρή κινηματογραφική παρέα: Γκοντάρ, Αϊζενστάιν, Κιούμπρικ, Βισκόντι, Ταρκόφσκι.

Σε μια πρώτη ομάδα διηγημάτων υπάρχει ένας στέρεος αφηγηματικός ιστός, ο μύθος είναι ευκρινής και, συνήθως, η αφετηρία τους είναι κάποιο προσωπικό βίωμα που στα χέρια του συγγραφέα αποκτά καθολικότητα, καθώς παλεύει και εν πολλοίς καταφέρνει κάθε φράση του, κάθε παράγραφός του να εμπεριέχει κάτι παραπάνω από αυτό που δηλώνει με μια πρώτη ματιά, «αναντίρρητα δεν εμπιστεύεται καμιά επιφάνεια», παίζει με τις παύσεις και τις σιωπές, «με τη στίξη των φευγαλέων», παραμορφώνει, παραφράζει, συνομιλεί με άλλα μεγάλα κείμενα - υπάρχουν, ως φαίνεται, κάποιες διαχρονικές επιρροές -, αναπροσδιορίζοντας διαρκώς το νόημα της αφήγησης, δημιουργώντας εκ νέου την πραγματικότητα, μιας και η πραγματικότητα ως έχει μοιάζει να μην τον ενδιαφέρει καθόλου, μάλλον γιατί πιστεύει πως δεν υπάρχει μία συμπαγής και οριοθετημένη

πραγματικότητα.

Στη δεύτερη ομάδα διηγημάτων κυριαρχεί η διάχυση, ο αυτοσχεδιασμός, η απροσδιοριστία, ο συγγραφέας απαλλάσσεται από τον κόσμο της λογικής, των συγκεκριμένων και απτών ορίων, γυρίζει ο-

λοσχερώς την πλάτη του στον ρεαλισμό, όσο όμως κι αν έχουμε την ψευδή εντύπωση ότι οι λέξεις είναι ατάκτως ερριμμένες, είναι φανερό πως δεν αφήνει τίποτα στην τύχη, όλα είναι δουλεμένα μέχρι πτώσεως, μέχρι την παραμικρή, την απειροελάχιστη λεπτομέρεια, υποβάλλοντας τον αναγνώστη με τον ρυθμό και την ακρίβεια, ακρίβεια, πυκνότητα και λεπτολογία που συνάδουν με την ποίηση, τοποθετώντας την κάθε ψηφίδα στη σωστή σειρά (αρχή, μέση και τέλος, όχι απαραίτητα με αυτή τη σειρά όπως λέει ο ίδιος, αναφερόμενος στο ιερό τέρας του γαλλικού σινεμά), δίνοντας έτσι ένα στιβαρό αποτέλεσμα και εντυπωσιάζοντας με το πάθος που υπηρετεί την αρχική ιδέα - σύλληψη - βίωμα. Ο συγγραφέας δεν ενδιαφέρεται να γίνει επεξηγηματικός, μοιάζει ερμητικά κλειστός, και ίσως να είναι, αλλά δεν αφήνει απ' έξω τον αναγνώστη, ίσα-ίσα τον εισάγει σε έναν κόσμο μυσταγωγίας, υπάρχουν κλειδιά αλλά δεν του τα δίνει, του δείχνει όμως τους τρόπους να τα βρει μόνος του, όσο κόπο κι αν χρειαστεί να καταβάλει, μιας και εδώ έχουμε περισσότερο από οπουδήποτε αλλού την αίσθηση πως η κάθε ξεχωριστή ανάγνωση δημιουργεί ένα νέο αποτέλεσμα.

Ο Γουδέλης προβιβάζει τη γλώσσα σε κυρίαρχο στοιχείο της αφήγησης, εντυπωσιάζοντας με την επάρκεια των μέσων και την εκφραστική του αρτιότητα, παραδίδοντάς μας ίσως το πιο ώριμο έργο του.

info:

Τάσος Γουδέλης, «Απόσταση αναπνοής»
Εκδ. Πατάκης
230 σελ. Τιμή: 10,90 ευρώ